

STORTINGET

Innst. 207 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Dokument 8:37 S (2024–2025)

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bengt Rune Strifeldt, Sylvi Listhaug, Roy Steffensen, Terje Halleland, Tor André Johnsen, Bård Hoksrud og Frank Edvard Sve om at løsdriftskravet i melke- og storfeproduksjon kun skal gjelde nybygg

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen endre kravet til løsdriftsfjøs i melke- og storfeproduksjon slik at det kun skal gjelde ved nybygg.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget. Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens behandling

Komiteen har i brev av 20. desember 2024 til Landbruks- og matdepartementet ved statsråd Geir Pollestad, bedt om en vurdering av forslaget. Statsrådens uttalelse følger av vedlagte brev av 13. januar 2025.

Det ble holdt åpen høring 4. februar 2025 om sakene Meld. St. 8 (2024–2025) Dyrevelferd og Dokument 8:37 S (2024–2025). Komiteen har også invitert til å gi skriftlige høringsinnspill i saken. Program for høringen,

skriftlige innspill og opptak av høringen er sammen med sakens dokumenter tilgjengeliggjort på sakens side på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Rita Hirsum Lystad, Runar Sjøstad, Rune Støstad og Solveig Vitanza, fra Høyre, Nikolai Astrup, Olve Grotle, Sveinung Stensland og Henning Wold, fra Senterpartiet, Nils T. Bjørke, Jenny Klinge og lederen Erling Sande, fra Fremskrittspartiet, Lill Harriet Sandaune og Bengt Rune Strifeldt, fra Sosialistisk Venstreparti, Kari Elisabeth Kaski, fra Rødt, Geir Jørgensen, fra Venstre, Alfred Jens Bjørlo, og fra Miljøpartiet De Grønne, Rasmus Hansson, viser til Dokument 8:37 S (2024–2025) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bengt Rune Strifeldt, Sylvi Listhaug, Roy Steffensen, Terje Halleland, Tor André Johnsen, Bård Hoksrud og Frank Edvard Sve om at løsdriftskravet i melke- og storfeproduksjon kun skal gjelde nybygg.

Komiteen viser til at Stortinget i juni 2003 behandlet St.meld. nr. 12 (2002–2003) Om dyrehold og dyrevelferd, hvor det ble innført krav om løsdrift i melke- og storfeproduksjon. Kravet ble forskriftsfestet i 2004 med en opprinnelig frist for gjennomføring innen 2024, som senere ble utsatt til 2034.

Komiteen viser til at ifølge Norsk Bonde- og Småbrukarlag driver 60 pst. av landets melkeprodusenter i bås fjøs, og at Norsk institutt for bioøkonomi (Nibio) i

2021 anslo at rundt 4 500 gårdsbruk fortsatt benytter seg av båsfjøs.

Komiteen merker seg svarbrevet fra statsråden datert 13. januar 2025, hvor det anbefales ikke å vedta representantforslaget.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Rødt, viser til at Arbeiderparti-Senterparti-regjeringen i desember 2024 la fram en ny melding for Stortinget om dyrevelferd, Meld. St. 8 (2024–2025), som peker ut en klar retning i arbeidet med å styrke dyrevelferden i landet ytterligere. I meldingen varslet regjeringen også at kravet om løsdrift for alt storfe innen 2034 skal opprettholdes.

Flertallet merker seg at statsråd Geir Pollestad i sitt svarbrev til komiteen viser til at i dag er om lag 72 pst. av alle mjølkekyr og om lag 54 pst. av besetningene i løsdriftfjøs. Ifølge Tine var om lag bare 7 pst. av melkefjøsa i 2001 løsdriftsfjøs.

Flertallet er opptatt av at gode kunnskapsgrunnlag skal ligge til grunn for det videre arbeidet med å sikre god dyrevelferd, samtidig som det blir tatt hensyn til næringen sine behov for forutsigbare rammevilkår. En kunnskapsbasert utvikling er også viktig for å sikre at norske forbrukere skal ha tillit til at jordbruk, havbruk og fiskeri leverer produkter basert på god dyrevelferd.

Flertallet viser videre til den åpne høringen i komiteen, der det var bred støtte blant høringsinstansene om å opprettholde kravet om overgang til løsdrift for alt storfe innen 2034.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne merker seg at for å nå kravet innen 2034 må det bygges ett nytt fjøs om dagen.

Disse medlemmer viser videre til at kalkyler fra Nibio anslår et investeringsbehov på mellom 18 og 23 mrd. kroner for ombygging av alle båsfjøs til løsdriftsfjøs, noe som tilsvarer et årlig investeringsbehov på rundt 2 mrd. kroner fram mot 2034.

Disse medlemmer merker seg de økonomiske aspektene som fremheves i representantforslaget, etter som kostnadene ved ombygging eller bygging av nytt fjøs er store, og derfor kan være særlig utfordrende for små og mellomstore bruk. Disse medlemmer mener at slike investeringsbehov må sees i sammenheng med målsettingen om å opprettholde et aktivt og variert landbruk i hele landet.

Disse medlemmer merker seg at tall fra Statistisk sentralbyrå viser at antall jordbruksbedrifter fra 1969 til 2023 er redusert med 75 pst., mens jordbruksareal i drift har forholdt seg omtrent uendret gjennom hele denne perioden. I 2023 ble det 360 færre jordbruks-

bedrifter, som representerer en dobling av nedgangen sammenlignet med året før.

Disse medlemmer viser til ordningen «Investering og bedriftsutvikling i landbruket» ofte kalt IBU-midler. Disse midlene forvaltes av Innovasjon Norge og tilsvarer en pott på 1,2 mrd. kroner som benyttes til blant annet investeringsstøtte for løsdriftsprosjekter. Disse medlemmer merker seg at man kan få dekket inntil 50 pst. av kostnadene ved ombygging eller bygging av nytt fjøs, med et tak på 5 mill. kroner, og at dette taket ikke gjelder for fylkene Nordland, Troms og Finnmark.

Disse medlemmer merker seg at Innovasjon Norge benytter internrente til å måle lønnsomheten for løsdriftsprosjekter, og at prosjekter som avslås, dermed ikke går i null. Disse medlemmer merker seg at for å øke lønnsomheten må gårdbrukere ofte øke husdyrbesetningen, og at dette ikke alltid er praktisk mulig grunnet gårdens ressursgrunnlag.

Disse medlemmer merker seg at potensielle nedleggelser som følge av løsdriftskravet, grunnet mangel på investeringsstøtte og praktisk gjennomførbarhet, kan gå på bekostning av norsk selvforsyningsgrad, utnyttelse av Norges ressursgrunnlag og nasjonal beredskapssevne.

Disse medlemmer merker seg at en økt gjennomføringsevne for ombygging og bygging av nye fjøs må sees i lys av den lave lønnsomheten i jordbruket.

Disse medlemmer viser til en undersøkelse fra Tine utført i september 2024, hvor 41,1 pst. av melkebøndene med båsfjøs så det som ganske eller helt usannsynlig at de vil fortsette produksjonen etter 2034. 26,3 pst. svarte at de var usikre, og 32,6 pst. svarte at det var svært eller ganske sannsynlig at de skulle fortsette produksjonen.

Disse medlemmer viser til at løsdrift generelt bidrar til økt dyrevelferd, men at bonden til syvende og sist er den avgjørende faktoren for hvor god dyrevelferden er på gården.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at Arbeiderparti-Senterparti-regjeringen har økt bevilgningene til jordbruksoppkjørene betydelig siden 2021, noe som har bidratt til økte inntektsmuligheter for melkeprodusentene. Videre har distriktslandbruket generelt blitt prioritert, noe som i større grad legger til rette for omlegging til løsdrift i hele landet. Siden regjeringsskiftet i 2021 har bevilgninger til investerings- og bedriftsutviklingsordninga i landbruket økt med nærmere 80 pst. For 2025 er det avsatt totalt 1 272,5 mill. kroner i investeringstilskudd i landbruket. Det har også blitt gjort endringer slik at investeringer innen melke- og storfeproduksjon skal prioriteres. I tillegg skal det kunne gis mer støtte per prosjekt, og bedre rådgiving for å få til mest mulig økonomisk bærekraftige prosjekter, og distriktsretta hensyn er blitt styrka, med

særskilte tiltak for investeringsprosjekt i Nord-Norge. Dette viser at Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen har valgt å satse på investeringsvirkemidler, slik at disse er på et høyt nivå for å hindre at omlegging bidrar til sentralisering av norsk jordbruk.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at ombygging av et båsfjøs til løsdrift er en svært krevende oppgave når man driver melke- og storfeproduksjon. Kalkyler fra Nibio viser at investeringsbehovet for ombygging av alle båsfjøs til løsdriftsfjøs er på mellom 18 og 23 mrd. kroner. For å nå kravet innen 2034 er altså investeringsbehovet på rundt 2 mrd. kroner i året.

Disse medlemmer mener en sentral landbrukspolitisk oppgave er å sikre lønnsomhet i landbrukssektoren. Landbrukssektoren sliter fra før med å skape lønnsomhet, og politiske reguleringer og krav er med på å svekke sektorens muligheter til lønnsom drift. Disse medlemmer mener det ikke er bærekraftig for næringen at en stor andel melke- og storfebønder må se seg nødt til å ta opp store lån for å bygge om allerede velfungerende fjøs. Disse medlemmer tror en konsekvens av videreføring av kravet om løsdrift fra 2024 vil være massive nedleggelse av gårdsbruk, og vil være med på å svekke norsk selvforsyning og beredskap.

Disse medlemmer mener samtidig det ikke er entydig at løsdrift er bedre for dyrevelferden enn båsfjøs, men at det finnes fordeler og ulemper med begge driftsformer. Løsdrift sørger for økt bevegelse for mosjon for dyrene, men kan samtidig ha utfordringer med sosiale hierarki mellom dyrene og dårlig hygiene. Disse medlemmer påpeker at den viktigste faktoren for god dyrevelferd er bonden som drifter fjøset, og som har daglig kontakt med dyrene.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen endre kravet til løsdriftsfjøs i melke- og storfeproduksjon slik at det kun skal gjelde ved nybygg.»

Komiteens medlem fra Rødt viser til at et spredt distriktslandbruk er forutsetningen for sjølforsyning og matberedskap i Norge. I en tid hvor totalberedskap blir stadig viktigere, er det nødvendig at det legges politiske og økonomiske rammer som støtter opp om en variert bruksstruktur over hele landet.

Dette medlem mener at det ikke er rettferdig å legge den økonomiske byrden for den politisk bestemte omleggingen til løsdrift på bondene alene. Hvis omleggingen til løsdrift ikke skal bli føre til nedlagte bruk i dist-

riktene, er det nødvendig at staten tar regningen for løsdriftskravet.

Dette medlem vil vise til at Stortinget har vedtatt at inntektsgapet mellom jordbruket og andre grupper skal tettes innen 2027. Uavhengig av hvilke forutsetninger en legger til grunn for å regne størrelsen på inntektsgapet, vil en inntektsjamstilling kreve betydelige midler. Dette medlem mener at midler for å finansiere overgangen til løsdrift må komme i tillegg til overføringer for å dekke inntektsgapet mellom bønder og andre grupper i samfunnet.

Dette medlem fremmer følgende forslag

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2025 opprette en støtteordning for nødvendige investeringer for å nå løsdriftskravet for små og mellomstore bruk.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen endre kravet til løsdriftsfjøs i melke- og storfeproduksjon slik at det kun skal gjelde ved nybygg.

Forslag fra Rødt:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2025 opprette en støtteordning for nødvendige investeringer for å nå løsdriftskravet for små og mellomstore bruk.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:37 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bengt Rune Strifeldt, Sylvi Listhaug, Roy Steffensen, Terje Halleland, Tor André Johnsen, Bård Hoksrud og Frank Edvard Sve om at løsdriftskravet i melke- og storfeproduksjon kun skal gjelde nybygg – vedtas ikke.

Oslo, i næringskomiteen, den 1. april 2025

Erling Sande
leder

Geir Jørgensen
ordfører

Statsråden

Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Dykkar ref
MH/hs

Vår ref
24/2492-1

Dato
13. januar 2025

Dokument 8:37 S (2024-2025) om at lausdriftskravet i mjølke- og storfeproduksjonen kun skal gjelde nybygg

Eg viser til brev frå Stortingets næringskomité datert 20. desember 2024 og til representantforslag 8:37 S (2024-2025) frå stortingsrepresentantane Bengt Rune Strifeldt, Sylvi Listhaug, Roy Steffensen, Terje Halleland, Tor André Johnsen, Bård Hoksrud og Frank Edvard Sve. I forslaget tek representantane til orde for at lausdriftskravet i mjølke- og storfeproduksjonen kun skal gjelde for nybygg, slik at bøndene slepp fordyrande ombyggingar, eller i verste fall nedleggingar på grunn av kravet som skal gjelde frå 2034.

Lausdriftskravet er den største og viktigaste satsinga på dyrevelferd i norsk storfenæring, både i mjølke- og ammekuproduksjon. Overgang til lausdrift bidreg til auka rørslefridom, meir naturleg åtferd, sosial interaksjon og generelt betre helse. Overgangen vil truleg også føre med seg andre dyrevelferdsfremjande tiltak, som utfasing av kutrenar, større plass, sosial oppstalling av kalvar, betre liggeunderlag og miljøberikingar, samt, for nokre dyrehald, auka samvær mellom ku og kalv.

20. desember 2024 la regjeringa fram ei ny melding til Stortinget om dyrevelferd. Meldinga peikar ut ei klar retning på arbeidet med å styrke dyrevelferda ytterlegare. I meldinga varslar regjeringa at vi vil halde fram utviklinga der alt storfe skal få moglegheit for fri bevegelse. Regjeringa føreslår difor å halde fast ved kravet om lausdrift for alt storfe innan 2034.

Gjeldande regelverk ber med seg at storfe i utgangspunktet skal haldast i lausdrift, men med ei overgangstid til 2034. Det betyr at alle båsfjøs etter gjeldande regelverk har ei overgangstid på minst 30 år, som reknast som normal nedskrivingstid for investeringar i landbruket. Endringar i overgangstider gjer mindre føreseielege vilkår for næringa og ei uheldig forskjellshandsaming mellom bønder som har tatt eit ekstra løft for å overhalde

gjeldande frist, og dei produsentane som ikkje har gjort det. Det kan bli skapt tvil om overgangstida er reell. Det kan òg skape utfordringar i forvaltninga av regelverket. Lausdriftskravet slik det framstår no har også vore utarbeidd saman med faglaga i jordbruket, og har lagt grunnlaget for jordbruksforhandlingane dei siste 20 åra.

Som representantane viser til er det store investeringskostnader knytt til å leggje om til lausdrift. I dei næraste åra vil det difor vere naudsynt å vektlegge utvikling av rimelegare driftsbygningar for storfe for å bidra til at òg små og mellomstore dyrehald klarar overgangen til lausdrift. Det er naudsynt at omsynet til dyra sin velferd blir vareteke på forsvarleg vis i dette utviklingsarbeidet.

Regjeringa har auka løyvingane til jordbruksoppgjera betydeleg dei siste åra. Dette har gjeve auka inntektsmoglegheiter for mjølkeprodusentane. Eg vil òg framheve at distriktslandbruket generelt har blitt prioritert. Dette bidreg til betre moglegheiter for omlegging til lausdrift i heile landet. I løpet av regjeringsperioden har avsetninga til investerings- og bedriftsutviklingsordninga i landbruket auka med nærare 80 pst. For 2025 er det avsett til saman 1 272,5 mill. kroner i investeringstilskot i landbruket. Det har blitt gjort endringar for at investeringar innan mjølke- og storfeproduksjon skal prioriterast særskilt, at det skal kunne gis meir støtte per prosjekt, betre rådgjeving for å få til mest mogleg økonomisk berekraftige prosjekt, og at dei distriktsretta omsyna er blitt styrka, med særskilde tiltak for investeringsprosjekta i Nord-Noreg. Regjeringa meiner at investeringsmidlane må vere på eit høgt nivå for å hindre at omlegging bidreg til ei sentralisering av norsk jordbruk.

Regjeringa vil halde fram med å ha ekstra fokus på dei områda der overgangen til lausdrift går sakte. Der førre regjering prioriterte ned dei små storfe- og mjølkebruka ynskjer denne regjeringa å ha med seg desse produsentane i framtida. Investeringsmidlar og utvikling av rimelegare driftsbygningar vil væra ei viktig del av den vidare satsinga i områder med stor del bås fjøs.

Sidan omlegginga i all hovudsak ber med seg behov for nybygg, bidreg dette til ei vesentleg modernisering og effektivisering av drifta, noko som også lettar arbeidskvardagen for den einskilde bonde, og kan gjere generasjonsskifte meir attraktivt.

I dag er om lag 72 pst. av alle mjølkekyr og om lag 54 pst. av besetningane i lausdrift. I følge Tine var om lag berre 7 pst. av mjølkefjøsane i 2001 lausdriftsfjøs.

Regjeringa legg no opp til at arbeidet med dyrevelferd kan utviklast vidare på ein kunnskapsbasert måte, samtidig som det blir tatt omsyn til næringa sine behov for føreseielege rammevilkår. I stortingsmeldinga om dyrevelferd står eit levande landbruk og aktivt næringsliv i heile landet i sentrum. Forbrukarane skal ha tillit til at jordbruk, havbruk og fiskeri leverer produkt basert på god dyrevelferd.

Eg tilrår difor ikkje at representantforslaget blir vedteke.

Med helsing

A handwritten signature in blue ink, reading "Geir Pollestad". The signature is written in a cursive, flowing style.

Geir Pollestad

